सारस्वतीसुषमापत्रिकायाः विषयानुक्रमणिकाः

आर्याः, स्वस्ति।
संस्कृतविषयकं संशोधनमिति वाक्यश्रवणमनु संस्कृतेतराभिर्भाषाभिर्विशिष्य इङ्ग्लीष्-भाषया विरचितेषु प्रबन्धेषु कटाक्षनिक्षेप इत्येवंभूता प्रवृत्तिराधुनिके सांस्कृते जगति प्रायिकी।संस्कृतेन रचितानां संशोधनप्रधानानां प्रबन्धानाम् उद्धृतिर्वा, तद्विषयिकाश्चर्चा वा न श्रुतपूर्वा नापि दृष्टपूर्वाः।संस्कृतविषयकसंशोधनावबोधे नायं समुचितः पन्था इति प्रतिभानं मे।अध्येतद्विषयं किमपि करणीयमिति धिया सारस्वतीसुषमापत्रिकायाः **केषाञ्चन** संपुटानां विषयान् नामत उद्धृत्य अत्र ददामि। इत्थमेव सागरिकाप्रभृतीनां पत्रिकाणामपि विषयानुक्रमणिकाः भूयासुरुपलब्धाः, येन संस्कृतेन रचितासु सांशोधनीषु रचनासु अवधीरणा दूरमपयायात्। भाविनि काले एतादृक्षु कर्मसु कुशलाः कर्मणोऽस्य पूर्तिं कुर्यासुरित्याशासे।

एस्.जगन्नाथः jagannathas1956@gmail.com

तत्रभवता कण्णन्-वर्येण प्रकटितोऽयमभिप्रायः:-

श्रीमन् जगन्नाथ! भूयो भूयो नमांसि ।
अयमेव विषयो मया भङ्ग्यन्तरैर्वारं वारं जोघुष्यमाण आस्ते। यत् पूर्वतनैरास्माकीनैर्महता प्रयत्नेन विहितं समस्तमपि कूडासात्क्रियमाणं लक्ष्यते विद्वद्भिरस्मदीयैरेव । यत्र च प्रधानो हेतुरलभ्यता । पाश्चात्त्यैरुक्तं समस्तमपि युक्तमयुक्तं वाऽप्रयत्नेनैव लभ्यते । अतस्तेषामेवोल्लेखस्सर्वत्र राजते । व्यवस्थितं प्रयत्नमन्तरा नात्र सौलभ्यं विधातुं शक्यमित्याभीक्ष्ण्येनोक्तेऽपि न च कश्चिच्छृणोतीत्यरण्यरुदितमात्रं संपन्नम् ।

Dr. K.S.Kannan D.Litt.
Sant Rajinder Singh Ji Maharaj Chair Professor, IIT-Madras.

कण्णन्वर्य, स्वस्ति।
सत्यमुक्तं भवता। अधुना सारस्वतीसुषमायाः प्रायः सर्वेषां संपुटानामुपलब्ध्या, संस्कृतेऽपि संशोधनप्रबन्धाः सन्ति इति बोधोदयात् इत ऊर्ध्वं संस्कृतसंशोधनलेखेष्वपि संशोधकाः स्वदृष्टिं पातयिष्यन्त्येवेति विश्वासोऽस्ति मे।

कण्णन्-वर्येणेत्थं प्रतिरचितो लेखः -

महानुपकारो विहितो भवता ।
अन्यपत्रिकाणां विषयेऽपि प्रयत्ना ईदृक्षा विधेया अभिनन्दनीयाश्च ।
अत्रापि author-wise index, title-wise index, theme-wise index - इत्यादिकं करणीयमेव ।

~~~~~~
~~~~~~

1-1

१—श्रुतिनिरूपण:		१
२—सूक्तिमुक्तावली		२
३—किञ्चित्प्रास्ताविकम्	सम्पादकः	३—५
४—Message from the D. P. I., U. P.		५—६
५—संस्कृतं प्रति अस्माकं कर्तव्यम्		७—८
६—काशिक-राजकीय-संस्कृत-महाविद्यालयः संक्षिप्तमितिवृत्तम्	डा० मङ्गलदेवशास्त्री	९—३४
७—काशिक-राजकीय-संस्कृत-महाविद्यालयीय-परीक्षाणां विस्तारः	,,	३४—३६
८—काशिकराजकीयसंस्कृतमहाविद्यालयस्येतिवृत्तम् (चतुर्थकालस्य परिशिष्टम्)	पं० नारायणशास्त्री खिस्ते	३७—३६
९—विदुषां चरितानि—		
(१) म० म० पं० बापूदेवशास्त्री	पं० अनन्तशास्त्री फडके	४१—४५
(२) पं० राजारामशास्त्री	पं० नारायणशास्त्री खिस्ते	४५—४७
(३) पं० बालशास्त्री रानडे	पं० अनन्तशास्त्री फडके	४७—५०
(४) म०म०पं०कैलासचन्द्रशिरोमणिः	पं० नारायणशास्त्री खिस्ते	५०—५३
(५) म० म० पं० राममिश्रशास्त्री	,,	५३—५४
(६) म० म० पं० सुधाकरद्विवेदी	पं० बलदेवमिश्रः	५४—५६
(७) म० म० पं० गङ्गाधरशास्त्री	पं० नारायणशास्त्री खिस्ते	६०—६६
(८) म० म० पं० शिवकुमारशास्त्री	पं० करुणापतित्रिपाठी	६६—६८
(९) म० म० पं० दामोदरशास्त्री	पं० नारायणशास्त्री खिस्ते	६८—७०
(१०) म० म० पं० तात्याशास्त्री	,,	७१—७२
(११) म० म० पं० रामशास्त्री तैलंगः	,,	७२—७४
(१२) म० म० पं० केशवशास्त्री मराठे	पं० अनन्तशास्त्री फडके	७४—७५
(१३) पं० श्री मोहनलालोदासीनः	,,	७६—७७
(१४) म०म० पं०नित्यानन्दपन्तपर्वतीयः	,,	७७—७८
(१५) पं० अम्बिकादत्तव्यासः	,,	७८—८०

(१६) पं० लक्ष्मणशास्त्री द्राविडः	,,	८०—८२
(१७) पं० पञ्चाननतर्करत्नमहोदयः	,,	८२—८३
(१८) म० म० पं० मुरलीधरझा	पं० अनूपमिश्रः	८३—८६
(१९) म०म० पं० वामाचरणभट्टाचार्यः	पं० राजेश्वरशास्त्री द्राविडः	८६—८९
(२०) पं० रामभवनोपाध्यायः	प्रेषकः—पं० त्रिभुवनप्रसादोपाध्यायः	८९—९०
(२१) पं० देवनारायणत्रिपाठी	पं० रघुनाथशर्मा	९०—९२
(२२) पं० गङ्गाधरशास्त्री भारद्वाजः	पं० नारायणशास्त्री खिस्ते	९३
(२३) रा० ब० प्रमदादासमित्रमहोदयः	,,	९३—९५
१०—अहर्मघवधः	म० म० पं० सीतारामशास्त्री शेंडे	९६—९८
११—ऋतं च सत्यं च	म०म० पं० गिरिधरशर्मा चतुर्वेदः	९९—१०४
१२—श्रौतदेवताविज्ञानम्	पं० भगवत्प्रसादमिश्रः	१०५—११३
१३—अथ रुद्रीयम्	पं० अनन्तशास्त्री फडके	११४—१२०
१४—वेदकालीन हिन्दुविवाह	पं० कुन्दनलालशर्मा	१२१—१३२
१५—साहित्यस्य दर्शनत्वम्	मध्वसम्प्रदायाचार्य-गोस्वामी दामोदरशास्त्री	१३३—१३७
१६—दर्शनेषु साहित्यस्य स्थानम्	पं० राजेश्वरशास्त्री द्राविडः	१३८—१४०
१७—साहित्यस्य तदितरदर्शनेभ्यो वैलक्षण्यम्	पं० नारायणशास्त्री खिस्ते	१४१—१४२
१८—साहित्यदर्शनप्रतिपाद्यरससम्बद्धो विवेकः	पं० विद्याविलासशुक्लः	१४३—१४५
१९—उपमायाः सर्वालङ्कारघटकत्वम्	पं० मुकुन्दशास्त्री खिस्ते	१४६—१४९
२०—वक्रोक्तिवैभवम्	पं० बटुकनाथशास्त्री खिस्ते	१५०—१५३
२१—शब्दब्रह्मविमर्शः	पं० समापतिशर्मोपाध्यायः	१५४—१५७
२२—पाणिनिव्याकरण की पारिभाषिक प्रक्रिया का आधार	डाक्टर मङ्गलदेवशास्त्री	१५८—१६४
२३—भास्कराचार्यस्तत्पूर्ववर्त्तिनश्च	पं० अनूपमिश्रः	१६५—१६९
२४—मीमांसकसर्वस्वम्	म० म० पं० चिन्नस्वामिशास्त्री	१७०—१७३
२५—मीमांसाया वैशिष्ट्यम्	पं० श्रीबालबोधमिश्रः	१७४—१७६

२६—देवता पुरुषकारश्च	पं० पी० एन्० पट्टाभिरामशास्त्री	१७७—१८१
२७—ख्यातिविमर्शः	पं० रघुनाथशर्मा शास्त्री	१८२—१८६
२८—शाब्दबोधकारणनिर्वचने न्यायमतम्	पं० गणपतिशास्त्री मोकाटे	१८७—१८९
२९—मुक्तिवादसङ्ग्रहः	पं० श्रीशिवदत्तमिश्रः	१९०—१९८
३०—विश्वविद्यालयाः	म० म० पं० माधवशास्त्री भाण्डारी	१९९—२०१
३१— महाकविबिल्हणप्रणीतं विक्रमाङ्कदेवचरितं नाम महाकाव्यम् ।	पं० मुरारिलाल शास्त्री नागरः	२०२—२०६
३२ - वाणी-विलासः		
(१) वाराणसेय-राजकीय-संस्कृत-पाठशाला-वर्णनाष्टकम् ।	मध्वसम्प्रदायाचार्यगोस्वामी दामोदरशास्त्री	२०७—२०८
(२) काशिकराजकीयसंस्कृतमहाविद्यालयः	पं० नारायणशास्त्री खिस्ते	२०९—२१०
(३) सारस्वती सुषमा	,, ,,	२११—२१२
(४) काशिकराजकीयसंस्कृतमहाविद्यालयः	पं० श्रीकुलचन्द्रगौतमशर्माणः	२१३—२१६
(५) राजकीय संस्कृतमहाविद्यालय के प्रति	देवपुरस्कारविजेता पं० श्यामनारायणपाण्डेयः	२१७—२१८
३३—काशिकराजकीयमहाविद्यालयीया छात्रपरिषद्	पं० राजारामभट्टमट्टः परिषन्मन्त्री	२१९—२२०
३४—काशिकराजकीयसंस्कृतमहाविद्यालये विद्व-		

३४—काशिकराजकीयसंस्कृतमहाविद्यालये विद्व-

द्गोष्ठ्याः समारम्भः	पं० नारायणशास्त्री खिस्ते संयोजकः	२२१—२२३
३५—हा ! हन्त !! हन्त !!!		२२३—२२४
३६—अशुद्धिशोधनम्		२२४

2-1

१—श्रुतिनिकषः		१
२—सूक्तिमुक्तावली		२
३—श्रुतिविमर्शः—		
ऐतरेयब्राह्मण आचारविचाराः	डा० मङ्गलदेवशास्त्री	३—२९

४—निर्विकल्पकवादः	पं० सूर्यनारायण शुक्लः	३०—३४
५—रससामान्यविमर्शः	पं० नारायणशास्त्री खिस्ते	३५—४०
६—लिङ्गतत्त्वविमर्शः	पं० सुब्रह्मण्य ऐयर महोदयः	४१—४७
७—दण्डप्रायश्चित्तविवेकः	पं० गोपालशास्त्री नेने	४८—५०
८—अयनचलनम्	पं० उमाकान्त झा	५१—५६
९—समालोचनोन्मेषः—		
'आर्यों का आदिदेश'	डा० मङ्गलदेवशास्त्री	५७—६५
१०—वाणीविलासः—		
वाराणसेयविद्वचक्षत्रमाला	मध्वसम्प्रदायाचार्य श्रीगोस्वामि दामोदर शास्त्री	६६—६९
११—काशिकराजकीय संस्कृत महाविद्यालय-समाचारः		७०—७१
१२—लघुग्रन्थरत्नप्रभावलिः—		
(१) प्रत्याख्यानसंग्रहः, श्रीनागोजीभट्टप्रणीतः	सम्पादकौ पं० सूर्यनारायण शुक्लः पं० अनन्तशास्त्री फडके च	१—२४
१३—सरस्वतीभवनग्रन्थमालायाः सूची		१—८

2-4

१.	श्रुतिनिकणः	अथर्ववेदः	१
२.	भाषणम्	माननीय श्रीसम्पूर्णानन्दमहोदयस्य	३
३.	इष्टि-पशु-सोमानामितिकर्तव्यता	श्रीपट्टाभिराम शास्त्री,मीमांसाचार्यः	९
४.	गणिततत्त्वम्	श्रीविभूतिभूषणभट्टाचार्यः	१५
५.	आगमपरिचयः	श्रीबटुकनाथ शास्त्री खिस्ते	२०

६.	भास्करीयलीलावत्याः टिप्पणीलेखकानां भ्रमः	श्री बलदेवमिश्रः ज्यौतिषाचार्यः	२६
७.	मनुस्मृतिश्लोकक्रमादि संशोधनम्	अनन्त शास्त्री फड़के व्याकरणाचार्यः, वेदान्तकेसरी	२९
८.	सुवर्ण-मुक्ता-सम्वादः	प्राचीनकाव्यम्	३४
९.	कालिदासका ग्रीष्मवर्णन	श्रीअलखनिरञ्जन पाण्डेय, एम०ए०	
१०.	Astro pathy	Dr. Rakhaldas Ray, M.B. D.P.H., Vidya-Vachaspati	५४
११.	शोकप्रकाशः	सम्पादकीयम्	६१
१२.	संस्कृतसमाचाराः	"	६२
१३.	महाविद्यालय-समाचाराः	"	६३
१४.	सूक्तिमुक्तावली	संकलिता	६४

3

श्रुतिविमर्शः १

ऐतरेयब्राह्मण आचारविचाराः

(पूर्वतोऽनुवृत्तम्)

लेखकः—डाक्टर श्रीमङ्गलदेवशास्त्री

वैयाकरणमतेन वाचकशब्दस्वरूपविमर्शः। २५

लेखकः—पं० गणपतिशास्त्री मोकाटे।

वेदापौरुषेयत्वम् ३६

लेखक :—महामहोपाध्यायः पं० ए० चिन्नस्वामिशास्त्री

श्रौतदेवतास्तत्संज्ञा हवींषि च । ४२

कात्यायनश्रौतसूत्रानुसारेण ।

("सरस्वतीभवन स्टडीज़" पत्रिकाया दशमाङ्कादनुवृत्तो लेखः)

लेखकः—पं० भगवत्प्रसाद मिश्रः

THE BENGAL KĀYASTHAS AND THEIR ALLEGED AFFINITY TO THE NĀGAR BRĀHMAṆAS OF GUJRAT.

BY PT. S. N. JHARKHANDI, M. A., M. Sc. ६०

❀ वाणीविलासः ❀ ६७

विद्वद्वर-श्रीकाकाराम-शास्त्री

सौप्रस्थानिकम् ७१

श्रीमतां काशिकराजकीयसंस्कृतमहाविद्यालयप्रधानाध्यापकपण्डितप्रवर वैयाकरणशिरोमणि श्रीगणपतिशास्त्रिमोकाटे महोदयानां

सौप्रस्थानिकम्

प्रत्याख्यानसंग्रहः २५

काशिकराजकीय संस्कृतमहाविद्यालयीय-सरस्वतीभवन-ग्रन्थमाला ७१

4-1

१ श्रुतिनिकषः	....	....	१
२ सूक्तिमुक्तावलिः	....	....	२
३ महोत्सवविवरणम्	....	....	३
४ शुभाशंसनानि	....	....	५
५ प्रारम्भिकभाषण	डा० मङ्गलदेवशास्त्री एम० ए० डी० फिल्० (आक्सन)		६
६ समावर्तन-सत्र-पद्धतिः	....	....	१६
७ विधुशेखरभट्टाचार्याणां परिचयः		....	२१

८ दीक्षान्तभाषणम्	महामहोपाध्याय श्री विधुशेखरभट्टाचार्याणाम्	२२
९ सभापतिका भाषण	माननीय श्रीगोविन्दवल्लभपन्त	२६
१० विविध सम्मेलनानि	....	३१
११ संस्कृतकविसम्मेलनम्	....	३३
१२ सार्द्धशताब्दी-महोत्सवाङ्कचक्रम्	श्री मधुकान्तझा ज्यौतिषाचार्यः	३५
१३ चित्रविचारचर्चा (मिताक्षरादायभागयोर्विषये)	श्री विनायकशास्त्री टिल्लू व्याकरणाचार्यः, धर्मशास्त्री	३७
१४ संस्कृतसाहित्य में ग्रन्थप्रणयन	श्री डा० मङ्गलदेव शास्त्री एम० ए०, डी० फिल्०	४१
१५ निगमागमविवेकः	श्रीरामाज्ञापाण्डेयः पी० ई० एस.	५१
१६ अप्सराः	आचार्य श्री वैद्यनाथ शास्त्री	
१७ Astro-pathy.	Dr. R.D.Ray.M.B.,D.P.H.	
१८ विविधम्	....	

4-2

१.	श्रुतिनिकषः	अथर्ववेदः	१
२.	भाषणम्	माननीय श्रीसम्पूर्णानन्दमहोदयस्य	३
३.	इष्टि-पशु-सोमानामितिकर्तव्यता	श्रीपट्टाभिराम शास्त्री, मीमांसाचार्यः	९
४.	गणिततत्त्वम्	श्रीविभूतिभूषणभट्टाचार्यः	१५
५.	आगमपरिचयः	श्रीबटुकनाथ शास्त्री खिस्ते	२०
६.	भास्करीयलीलावत्याः टिप्पणीलेखकानां भ्रमः	श्री बलदेवमिश्रः ज्यौतिषाचार्यः	२६
७.	मनुस्मृतिश्लोकक्रमादि संशोधनम्	अनन्त शास्त्री फड़के व्याकरणाचार्यः, वेदान्तकेसरी	२९
८.	सुवर्ण-मुक्ता-सम्वादः	प्राचीनकाव्यम्	३४
९.	कालिदासका ग्रीष्मवर्णन	श्रीअलखनिरञ्जन पाण्डेय, एम०ए०	
१०.	Astro pathy	Dr. Rakhaldas Ray, M.B. D.P.H., Vidya-Vachaspati	५४

११.	शोकप्रकाशः	सम्पादकीयम्	६१
१२.	संस्कृतसमाचाराः	"	६२
१३.	महाविद्यालय-समाचाराः	"	६३
१४.	सूक्तिमुक्तावली	संकलिता	६४

4-3

श्रुति-निकणः १

सूक्ति-मुक्तावली २

शास्त्रनिबन्धः—

स्वारं किञ्चित् —पं० श्रीभगवत्प्रसादमिश्रः, वेदाचार्यः, (वेदाध्यापकः ग० सं० का०, काशी) ३-१९

गणिततत्त्वम् —पं० श्रीविभूतिभूषणभट्टाचार्यः, न्यायाचार्यः, (उपाध्यक्षः, सरस्वतीभवन-पुस्तकालय, काशी) २८-२९

प्रत्यासत्तिविमर्शः —पं० श्रीरघुनाथशर्मा पाण्डेयः, (व्याकरणदर्शनाध्यापकः- ग० सं० का०, काशी २०-२७

विज्ञाननिबन्धः—

किं ज्यौतिषं फलति ? —पं० श्रीअवधबिहारीमिश्रः, ज्यौतिषाचार्यः (ज्यौतिषाध्यापकः—ग० सं० का०, काशी) ३०-३४

पञ्चाङ्ग-विमर्शः —पं० श्रीबलदेवमिश्रः, ज्यौतिषाचार्यः, (सरस्वती-भवन, काशी) ३५-४०, ४९-५२

एस्ट्रो-पैथी (इंग्लिश) —डा० राखालदास राय, एम.बी.,डी.पी.एच, विद्यावाचस्पतिः, काशी ४१-४८

अमरसिंहस्य वैदिकत्वम् —पं० श्रीरामाज्ञापाण्डेयः, व्याकरणाचार्यः (भूतपूर्वाध्यापकः—पटना सरस्वती-भवन, काशी) ५३-

शाण्डिल्यसूत्राणि ? —पं० श्रीअनन्तशास्त्री फडके, व्याकरणाचार्यः,
(पुराणेतिहासाध्यापकः—गा० सं० का०, काशी) ५८-५९

फ़ारसीमें संस्कृत-वाङ्मय (हिन्दी) —मौलवी श्रीमहेशप्रसाद, आलिम फ़ाज़िल,
(प्रो० हिन्दू-विश्व-विद्यालय, काशी) ६०-६७

संस्कृतिः कला च—

भारतीय-संस्कृतिः —पं० बलदेवमिश्रः, ज्यौतिषाचार्यः,
(सरस्वती-भवन, काशी) ६८-७४

राजनीतिः—

अहिंसक क्रान्ति-दर्शन (हिन्दी) —ठाकुर राममूर्तिसिंह, एम० ए०
(प्रोफेसर, क्वीन्स कालेज, काशी) ७५-८७

सरस्वती-भवनम्—

भट्टगोविन्दस्य श्रुतिविकासः —व्रजवल्लभ-द्विवेदी, दर्शनाचार्यः,
(सरस्वती-भवन, काशी) ८८-९५

सम्पादकीयम्— ९६-१००

सम्पादकीयम्— संस्कृत-विश्व-विद्यालयः संस्कृतस्य राजभाषात्वस्वीकारः ९६-१००
संस्कृतज्ञानामर्थकार्श्यम् लेखकेभ्यो निवेदनम्

विविधम्—

आकाशवाणी ...-१०२

अस्माकमीक्षणम् १०२

सरस्वती भवन-ग्रन्थमाला-सूची ...ते ग्रन्थाः १०३-१०५

5-1

श्रुति-निकषः १

सूक्ति-मुक्तावली २

स्वतन्त्र-भारतम् (कविता) —श्री आनन्द झा, न्यायाचार्यः
अध्यापकः—ब्रह्मविद्या पाठशाला, काशी ३

स्वातन्त्र्य-स्वागतम् (कविता) —श्री बटुकनाथ शास्त्री खिस्ते साहित्याचार्यः
साहित्याध्यापकः—गा० सं० का०, काशी ४

शुभाशंसनानि —महामान्य श्रीगोविन्दवल्लभपन्त-महोदयानाम् ५

,, —श्री सम्पूर्णानन्दमहोदयानाम् ६

,, —महाभाग डा० भगवद्दासमहोदयानाम् ७–८

वेदान्तेषु ब्रह्मस्वरूपविमर्शः —श्रीरघुनाथशर्मा पाण्डेयः,
(व्याकरणदर्शनाध्यापकः–
ग० सं० का०, काशी) ९–२९

पौराणिकी सृष्टिः —श्री अनन्तशास्त्री फड़के, व्याकरणाचार्यः
(पुराणेतिहासाध्यापकः–
ग० सं० का०. काशी) ३०–३५

रसविवेकः —श्री मुकुन्दशास्त्री खिस्ते, साहित्याचार्यः
(साहित्याध्यापकः–
ग० सं० का०, काशी) ३६–४१

अनात्मवादः —आचार्यो नरेन्द्रदेवः, (कुलपतिः,
लखनऊ विश्वविद्यालय) ४२–४८
अनुवादकः—रघुनाथ पाण्डेयः,
(सरस्वती-भवन, काशी.)

विज्ञाननिबन्धः—

पञ्चाङ्गस्य दृश्यत्वम् —श्रीसीतारामझा, ज्यौतिषाचार्यः
(प्रधानाध्यापकः — संन्यासी संस्कृत
महाविद्यालय, काशी) ४९–५३

फलितज्यौतिष-विमर्शः —श्रीबलदेवमिश्रः, ज्यौतिषाचार्यः
(सरस्वती-भवन, काशी) ५४–५९

ज्यौतिषशास्त्र के रहस्य —डा० राखालदास राय, एम. बी. बी.
डी.पी. एच, विद्यावाचस्पति, काशी ६०–७१

द्वन्द्वात्मक-प्रधानवादः —कुमारी शैलबाला बी० ए०
(जालपादेवी, काशी) ७२–८५

वार्ताशास्त्रीयं किञ्चित् —श्री विभूतिभूषणभट्टाचार्यः न्यायाचार्यः
(उपाध्यक्ष सरस्वती-भवन-पुस्तकालय,
काशी) ८६–९३

गान्धिनः प्रयोग-दर्शनम् —श्री जगन्नाथोपाध्यायः, वेदान्ताचार्यः
(सरस्वती-भवन, काशी) ९४–१०२

आर्यकौटिल्यः–अर्थशास्त्रञ्च —श्री केदारनाथशर्मा सारस्वतः,
(सरस्वती-भवन, काशी) १०३–१०८

शब्दविज्ञानम्—

संस्कृत-कोशविषयकं किञ्चित् —श्रीरघुनाथपाण्डेयः व्याकरणाचार्यः
साहित्यरत्नम्
(सरस्वतीभवन, काशी) १०९–११४

अस्माकं संस्कृतिसमस्या —भिक्षु जगदीश-काश्यपः (अध्यक्ष–
पालीविभाग हि. वि. वि.)
—अनुवादकः श्रीमहादेव उपाध्यायः,
साहित्याचार्यः ११५–११८

भारतीयशिल्प-चित्रकलयोः काष्ठस्योपयोगः —मुनिः कान्तिसागरः
अनुवादकः—श्रीभूपनारायणझा
व्याकरणाचार्यः (व्याकरणाध्यापकः
ग० सं०कालेज, काशी) ११९–१२७

काव्यस्यालेख्यसंगीताभ्यां सम्बन्धः —श्रीमहादेवउपाध्यायः, साहित्याचार्यः
(स्थापनापन्नसाहित्याध्यापकः–
ग० सं० का०, काशी) १२८–१३०

संगीत-शास्त्रम् —श्रीव्रजवल्लभ-द्विवेदः, दर्शनाचार्यः
(सरस्वतीभवन, काशी) १३१–१३४

समालोचनम्—

वेदान्तसूत्राणां न पाराशर्य-कर्तृत्वम् —श्रीरामाज्ञापाण्डेयः, व्याकरणाचार्यः,
(भूतपूर्वाध्यापकः-पटनाकालेज,
सम्प्रति सरस्वतीभवन, काशी) १३५–१४३

वैयाकरणाचार्याणां लोक-विज्ञानानुवर्तित्वम् —श्रीमुरलीधरमिश्रः व्याकरणाचार्यः
(व्याकरणाध्यापकः ग.सं.का.काशी) १४४–१४७

विद्यातात्पर्य-दर्शनम् —श्रीअनन्तशास्त्रीफड़के, व्याकरणाचार्यः
(पुराणेतिहासाध्यापकः ग० सं० का० काशी) १४८–१४९

संस्कृत-भाषा —श्रीगोपालशास्त्री, दर्शनकेशरी
(भूतपूर्वसंस्कृताध्यापकः–
काशी विद्यापीठ, काशी) १५०–१५२

अनुसन्धान-मन्दिरम्—

अनुसन्धान-मन्दिर-परिचयः —श्रीबलदेवमिश्रः, ज्यौतिषाचार्यः
(सरस्वतीभवन, काशी) १५३–१५७

सुगति-सोपानः —श्रीतारकनाथभट्टाचार्यः धर्मशास्त्राचार्यः
(सरस्वतीभवन, काशी) १५८–१६०

'हयत' (आरब्यभाषायां ज्यौतिषग्रन्थः) —श्रीचन्द्रभानुपाण्डेयः, ज्यौतिषाचार्यः
(सरस्वतीभवन, काशी) १६१–१६४

सम्पादकीयम्—

सुस्वागतम् १६५

नवनिर्माणे अस्माकं विनियोगः १६५–१७०

विश्वविद्यालय-समितिः १७१–१७२

प्रधानामात्यस्य अमेरिकायात्रा १७२–१७३

विविधम्—

किं नामान्वेषणम्, —श्रीबलदेवमिश्रः
(सरस्वती-भवन, काशी) १७४

अनुसन्धानमन्दिरस्याऽऽवश्यकता ,, १७५–१७६

5-2

श्रुति-निक्वणः

सूक्ति-निर्झरः

जय जन-तन्त्र ! (कविता) —पं० श्रीवटुकनाथ शास्त्री खिस्ते
(ग० सं० कालेज-काशी)

हर्षगीतिः (कविता) —पं० श्रीआनन्द झा न्यायाचार्यः
(काशी)

शास्त्र–निबन्धः

दर्शनेषु शब्दस्वरूपम् —पं० श्रीभूपनारायण झा व्याकरणाचार्यः
(व्या० अ० ग० सं० कालेज, काशी) ९–१२

प्रत्यासत्ति-विमर्शः —पं० श्रीरघुनाथशर्मा पाण्डेयः
व्याकरण-दर्शनाध्यापकः (ग० सं० कालेज काशी) १३–२१

विज्ञान–निबन्धः

पञ्चाङ्गस्य दृश्यत्वम्

(पञ्चाङ्ग-विमर्शस्यावशिष्टांशः) —पं० श्रीबलदेवमिश्रः, ज्यौतिषाचार्यः

(सरस्वती भवन काशी) २२–३२

शब्द–विज्ञानम्

किमुपकारा उपसर्गाः किमर्थकाश्च —प्रो० पं० श्रीचारुदेव शास्त्री

एम. ए. ओ. एल. (अम्बाला) ३३–३९

राजनीतिः

वार्ताशास्त्रीयं किञ्चित् —पं० श्रीविभूतिभूषणभट्टाचार्यः

न्यायाचार्यः

(सरस्वती भवन काशी) ४०–४४

संस्कृतिः कलाच

भारतीय-संस्कृतिः —जगन्नाथ उपाध्यायः

(सरस्वती भवन काशी) ४५–५१

समालोचनम्

नाम-मीमांसा —पं० श्रीअनन्तशास्त्री फड़के,

व्याकरणाचार्यः

(ग० सं० कालेज काशी) ५२–५४

अनङ्गदेशः (बलियामण्डलम्) —पं० श्रीरामाज्ञापाण्डेयः,

व्याकरणाचार्यः

(सरस्वती भवन काशी) ५५–६४

चतुर्थोपाधि-वितरणोत्सवस्य विवरणम्—

समावर्तमोत्सवः ६५–६७

उपसम्मेलनानि ६८–७०

ललित-कला-सम्मेलनम् ७१–७६

ल० क० सम्मेलनस्य सहयोगिनः ७७–७८

प्रदत्तपदक-पुरस्कार-विवरणम् ७९–८०

प्राप्त-शुभ-कामनाः ८१–८८

दीक्षान्त-भाषणम् —डा० श्रीसम्पूर्णानन्दमहोदयः

(शिक्षा-श्रम-अर्थ-सचिवः उत्तर-प्रदेश) ८९–९३

कुलपति-भाषणम् —म०म० नारायणशास्त्री खिस्ते ९४–१०३

सभापति-भाषणम् —काशीराजो विभूतिनारायणसिंहः १०४–१०५

सम्पादकीयम्— १०६

सार्वभौमगणतन्त्रम्, अस्माकञ्च विधेयम्

दीक्षान्त-भाषणम्

ललित-कला-सम्मेलनम्

विश्व-शान्ति-सम्मेलनम्

5.3

श्रुति-निकषः

सूक्तिनिर्झरः

स्वतन्त्रभारतम् —म० म० पं० श्रीनारायणशास्त्री खिस्ते
(अध्यक्ष गवर्मेन्ट सं० कालेज काशी)

सुरसरस्वती सेव्यताम् —भट्टश्रीमथुरानाथशास्त्री
(अध्यक्ष-जयपुर महाविद्यालय)

शास्त्र-निबन्धः

प्रत्यभिज्ञादर्शने किञ्चित् —पं० श्रीकुबेरनाथशुक्लः-व्याकरणाचार्यः,एम.ए.
(पीठस्थविर-राजकीय संस्कृतपरीक्षा,
उत्तरप्रदेश) ६–१५

काव्यस्य सत्यत्वम् —पं० श्रीवटुकनाथशास्त्री खिस्ते, साहित्याचार्यः
(साहित्याध्यापक–ग० सं० कालेज, काशी) १६–२०

बौद्धेषु निर्वाण-स्वरूपम् —आचार्य-नरेन्द्रदेवः
(कुलपति—लखनऊ विश्वविद्यालय)
अनु० रामशङ्करभट्टाचार्यः २१–३६

विज्ञान-निबन्धः

ज्यौतिषशास्त्रस्य सिंहावलोकनम् —पं० श्रीवलदेवमिश्रः, ज्यौतिषाचार्यः,
(क्रमिकः) (सरस्वतीभवन काशी) ३७–४७

संस्कृतिः कला च

हिन्दु-संस्कृतिः —श्रद्धेय-डाक्टर-भगवान् दासः
(सिगरा, काशी) ४८–५३

राजनीतिः

प्राचीनभारते गणतन्त्रप्रणाली —पं० शास्त्री श्रीप्रभातकुमारपाण्डेयः
(ग० संस्कृत कालेज काशी) ५४–६३

समालोचनम्

प्रतितन्त्रेषु बौद्धप्रसङ्गः —साहित्याचार्यो भदन्तशान्तिभिक्षुः
(अध्यापक-शान्ति-निकेतन, बंगाल) ६४–७९

वाल्मीकीयादिकाण्डरहस्यम् —पं० श्रीरामाज्ञापाण्डेयः-व्याकरणाचार्यः
(सरस्वतीभवन, काशी) ८०–८६

बौद्ध-शाङ्करयोरद्वयवादः —जगन्नाथ उपाध्यायः
(सरस्वती भवन, काशी) ८७–९३

राजनीतिः

प्राचीनभारते गणतन्त्रप्रणाली —पं० शास्त्री श्रीप्रभातकुमारपाण्डेयः
(ग० संस्कृत कालेज काशी) ५४–६३

समालोचनम्

प्रतितन्त्रेषु बौद्धप्रसङ्गः —साहित्याचार्यो भदन्तशान्तिभिक्षुः
(अध्यापक-शान्ति-निकेतन, बंगाल) ६४–७९

वाल्मीकीयादिकाण्डरहस्यम् —पं० श्रीरामाज्ञापाण्डेयः-व्याकरणाचार्यः
(सरस्वतीभवन, काशी) ८०–८६

बौद्ध-शाङ्करयोरद्वयवादः —जगन्नाथ उपाध्यायः
(सरस्वती भवन, काशी) ८७–९३

संस्कृतपरीक्षासन्तुलनसम्मेलनम्

स्वागत-भाषणम् —म० म० पं० नारायणशास्त्री खिस्ते
(अध्यक्ष—ग० सं० कालेज, काशी)
९४–९७

उद्घाटन-भाषणम् —माननीय-डाक्टर-सम्पूर्णानन्दः
(शिक्षा-अर्थ-श्रम-मन्त्री
उत्तर प्रदेश) ९८–१०२

सभापति-भाषणम् —आचार्य-नरेन्द्रदेवः
(कुलपति—लखनऊ विश्वविद्यालय) १०३–१०४

सम्पादकीयम्

संस्कृतपरीक्षासन्तुलन-पाठ्यपरिवर्तने १०४–१०८

छात्रलेखकेभ्यः

5.4

श्रुति-निकषः १

सूक्ति-मुक्तावली २

भारतभूप्रशस्तिः (कविता) —श्रीताराचरणभट्टाचार्यः साहित्याचार्यः
गोयनका संस्कृत विद्यालय, काशी । ३

शास्त्रमयी भारती (कविता) —श्रीबटुकनाथशास्त्री खिस्ते, साहित्याचार्यः
राजकीय संस्कृत महाविद्यालय, काशी । ४

शास्त्रनिबन्धः—

बौद्धदर्शने कर्मवादः —भदन्तशान्तिभिक्षुः
पालिसाहित्याध्यापक,शान्तिनिकेतन । ५–१८

श्रौतस्मार्तपौराणदेवताविमर्शः —श्रीभगवत्प्रसादमिश्रः वेदाचार्यः
रा. सं० महा० काशी । १९–२१

6.1

श्रुतिनिकषः १

प्राकृतं रहस्यम् (कविता) २

शास्त्रनिबन्धः—

नवीनदर्शनोत्पत्तिः कथं स्यात् —पण्डितराजराजेश्वरशास्त्रिद्राविडः
काशिकसाङ्गवेदविद्यालयाध्यक्षः । ३

अदृष्टसिद्धिः —श्रीकेशवद्विवेदी न्यायाचार्यः १२
काशिकराजकीयसंस्कृतमहाविद्यालये न्यायप्राध्यापकः ।

साङ्ख्यमतविमर्शः —श्रीरघुनाथशर्मा व्याकरणाचार्यः का०रा०सं०महाविद्यालये व्याकरणप्राध्यापकः । १६

समवायसम्बन्धसाधनम् —श्रीराजनारायणशुक्लो न्यायाचार्यः काशिकशास्त्रार्थविद्यालयाध्यक्षोऽधुना का०रा०सं०महाविद्यालये कार्यकारि-न्यायाध्यापकः । ३६

विज्ञाननिबन्धः—

ग्रहस्पष्टीकरणोपयोगीनि मण्डलानि —श्रीचन्द्रभानुपाण्डेयो ज्यौतिषाचार्यः सरस्वतीभवनस्थानुसन्धानविभाग-सदस्यः । ४७

समालोचनम्—

वाल्मीकीयादिकाण्डरहस्यम् —श्रीरामाशापाण्डेयो व्याकरणाचार्यः उत्तरप्रदेशीयशासनेन व्याकरणदर्श-नानुसन्धाने नियुक्तः । ५२

जीवनेतिवृत्तम्—

श्रीबालबोधमिश्राणाम् —श्रीभूपनारायणझा व्याकरणाचार्यः का०रा०सं०महाविद्यालये व्याकरणा-ध्यापकः । ६३

दीक्षान्तमहोत्सवः—

पञ्चमोपाधिवितरणोत्सवविवरणम् ७१

पञ्चमोपाधिवितरणोत्सवसप्ताहविवरणम् ७३

ललितकलासम्मेलनम् ८१

कुलपतिभाषणम् ८५

दीक्षान्तभाषणम् ९२

सभापतिभाषणम् १०६

विविधम्— अस्माकमीक्षणम् १११

समाचाराः ११४

सम्पादकीयम्— ११६

पञ्चमोपाधिवितरणोत्सवसप्ताहविवरणम् ७३

ललितकलासम्मेलनम् ८१

कुलपतिभाषणम् ८५

दीक्षान्तभाषणम् ९२

सभापतिभाषणम् १०६

विविधम्—

अस्माकमीक्षणम् १११

समाचाराः ११४

सम्पादकीयम्— ११६

6.2

श्रुतिनिक्वणः ११७

प्रावृट् (कविता) ११८

शास्त्रनिबन्धः—

बौद्धेषु निर्वाणस्वरूपम् —आचार्यनरेन्द्रदेवः लखनऊविश्वविद्यालयस्य कुलपतिः। अनुवादकः-श्रीरामशङ्करभट्टाचार्यः। ११९

साङ्ख्यसम्प्रदायान्वेषणम् —श्रीवैद्यनाथशास्त्री पञ्चवटी, नासिक। १३९

दर्शनसाफल्यम् —भदन्तशान्तिभिक्षुः शान्तिनिकेतनस्य पालिविभागाध्यापकः। १४७

शाब्दस्वरूपविमर्शः —श्रीमुरलीधरमिश्रो व्याकरणाचार्यः का० रा० संस्कृतमहाविद्यालये व्याकरणप्राध्यापकः। १६५

ज्यौतिषशास्त्रस्य सिंहावलोकनम् —श्रीबलदेवमिश्रो ज्यौतिषाचार्यः सरस्वतीभवनस्थानुसन्धानविभागसदस्यः। १८५

परमाणुस्वरूपविषये किञ्चित् —श्रीविभूतिभूषणभट्टाचार्यो न्यायाचार्यः
सरस्वतीभवनपुस्तकालयोपाध्यक्षः । १६५

भारतीयानां प्राचीनो व्यवहार-दर्शनक्रमः —डा० सुभद्रझा एम. ए. डी. लिट्. साहित्याचार्यः
सरस्वतीभवनपुस्तकालयाध्यक्षः । २०३

समालोचनम्—

किन्निबन्धना पुण्यपापयोर्व्यवस्था —श्रीचारुदेवशास्त्री एम. ए. ओ. एल.
अम्बाला । २११

अष्टाध्यायीक्रमसमालोचनम् —श्रीरामशङ्करभट्टाचार्यः
का. रा सं. महाविद्यालयसदस्यः । २२०

सम्पादकीयम्—

नवयुगारम्भः २२६
संस्कृतविश्वपरिषदः स्थापना २३२
सोमनाथमन्दिरस्य पुनः प्रतिष्ठा २३५
कामशास्त्रगर्हा २३६

विविधम्—

अखिलभारतीयसंस्कृतपरिषदोऽधिवेशनस्य विवरणम् २३८
संस्कृतसमाचाराः २४०

6.3-4

श्रुतिनिकषः २४३
प्रतिपच्चन्द्रः —श्रीआनन्दझा न्यायाचार्यः । २४४

ऐतरेयारण्यकपर्यालोचनम् —डा. मङ्गलदेवशास्त्री एम. ए., डी. फिल्. २४५

अभिधर्मवस्तुकथा —भदन्तशान्तिभिक्षुः शान्तिनिकेतनस्थ
पालिविभागाध्यापकः । २५३

रसविमर्शः —म. म. श्रीनारायणशास्त्रिखिस्ते साहित्याचार्यः । २६६

व्यञ्जनाविलासः —श्रीमुकुन्दशास्त्रिखिस्ते साहित्याचार्यः, का. रा. सं. साहित्याध्यापकः । २६६

ध्वनिरात्मा काव्यस्य —कुमारीभक्तिसुधादेवी एम. ए. काशीविश्वविद्यालयेऽनुसन्धानकार्ये व्यापृता । २७३

गद्यकाव्यम्—

कल्पनाविलासः —श्रीमहादेवशास्त्रिपाण्डेयः साहित्याचार्यः, काशीविश्वविद्यालये साहित्यप्रधानाध्यापकः । २७७

हैमसमाधिः —सौ० क्षमाबाईराव, बम्बई । २८०

विज्ञाननिबन्धः—

भुवश्चलाचलत्वविषये विचारः —श्रीबलदेवमिश्रो ज्यौतिषाचार्यः । २९०

विलुप्तसंवत्सरादिकालनिर्णयः —श्रीसीतारामझा ज्यौतिषाचार्यः संन्यासिसंस्कृतविद्यालये ज्यौतिषाध्यापकः । ३०६

राजनीतिः—

भारतीयानां प्राचीनो व्यवहारदर्शनक्रमः —डा. सुभद्रझा एम. ए., डी. लिट्. साहित्याचार्यः, सरस्वतीभवनपुस्तकालयाध्यक्षः । ३१५

संस्कृतिः कला च—

भारतीयसंस्कृतौ मानवानां स्वव्यक्तित्वविकासे कियानधिकारः —श्री को. अ. सुब्रह्मण्य अय्यरः, लक्ष्मणपुरविश्वविद्यालये कलाविभागाध्यक्षः । ३२०

लोकसंस्कृतिविकासाय दर्शनभूमिः —श्रीजगन्नाथ उपाध्यायो वेदान्ताचार्यः, का. रा. सं. दर्शनाध्यापकः । ३२७

प्राचीनं नाट्यशास्त्रम् —श्रीबलदेव उपाध्यायः एम. ए. यः एम. ए. साहित्याचार्यः, काशीविश्वविद्यालये संस्कृतप्राध्यापकः । अनु०-श्रीरघुनाथपाण्डेयः । ३३३

समालोचनम्—

अत्र ते कीर्तयिष्यामि वर्षं भारत भारतम् —डा. वासुदेवशरणोऽग्रवालः, काशी-विश्वविद्यालये भारतीविभाग-प्राध्यापकः। ३३६

गीर्वाणवाण्या गौरवम् —श्रीत्रिभुवनप्रसाद उपाध्यायः एम. ए. व्याकरणाचार्यः, का०रा०सं०महाविद्यालयाध्यक्षः। ३४४

वाल्मीकीयादिकाण्डरहस्यम् —श्रीरामाज्ञापाण्डेयो व्याकरणाचार्यः, उत्तरप्रदेशीयशासनेन व्याकरणदर्शनानुसन्धाने नियुक्तः। ३५२

अष्टाध्यायीप्रकरणक्रमालोचनम् —श्रीरामशङ्करभट्टाचार्यः, का०रा०सं०महाविद्यालयसदस्यः। ३६४

संस्कृतज्ञैरद्य किं कार्यम् —श्रीप्रकाशचन्द्रगौडः एम. ए. व्याकरणाचार्यः, उत्तरप्रदेशीयसं०पाठशालोपनिरीक्षकः। ३८०

संस्कृतपाठशालानां दशा —श्रीमुरलीधर उपाध्यायः एम. ए. व्याकरणाचार्यः, उत्तरप्रदेशीयसं०पाठशालोपनिरीक्षकः। ३८४

सम्पादकीयम्—

संस्कृतपरीक्षाणां मान्यताघोषणा ३८६

पारसीकदेशे संस्कृताध्ययनस्यापूर्वः समारम्भः ३८९

प्राच्यविद्यामहासंमेलनम् ३९१

मिथिलामगधविद्यापीठयोः स्थापना ३९४

विविधम्—

काशिकराजकीयसंस्कृतमहाविद्यालयाध्यापकानां प्राचीनं निर्णयपत्रम् ३९६

अस्माकमीक्षणम् ३९८

संस्कृतसमाचाराः ४००

वार्षिकविषयसूची ४०५

7.1

श्रुतिनिकणः १

सुहृद्वाणी (कविता) —श्रीबटुकनाथशास्त्री खिस्ते। २

शास्त्रनिबन्धः—

ऐतरेयारण्यकपर्यालोचनम् —डा० मङ्गलदेव शास्त्री एम. ए. डी. फिल्. । ३

अभिधर्मवस्तुकथा —भदन्तशान्तिभिक्षुः शान्तिनिकेतनस्य पालिविभागाध्यापकः। ११

परमाणुस्वरूपविमर्शः —श्रीकेशवद्विवेदी न्यायाचार्यः का. रा. सं. म. न्यायप्राध्यापकः। २५

दोषदृष्टिः —श्रीबटुकनाथशास्त्री खिस्ते का. रा. सं. म. साहित्याध्यापकः। ३३

विज्ञाननिबन्धः—

नाडीमण्डलारोपणे संस्कारविशेषाः—श्रीमुरारिलालशर्मा ज्यौतिषाचार्यः एम. ए., का. रा. सं. म. गणिताध्यापकः। ३८

समालोचनम्—

नागार्जुनाचार्यस्तस्य सुहृल्लेखश्च —श्रीभरतसिंह उपाध्यायः एम. ए., हटूंडी, अजमेर। अनुवादकः—श्रीभूपनारायणझा। ४३

पाणिनीयसूत्रपाठान्तरसंकलनम् —श्रीरामशंकरभट्टाचार्यः का. रा. सं. महाविद्यालयसदस्यः। ४७

वैदिकं वाग्विज्ञानम् —श्रीवैद्यनाथशास्त्री पञ्चवटी, नासिक। ६३

विविधम्—

उपरागविज्ञानम् ७३

सम्पादकीयम्—

सप्तमवर्षप्रवेशः ७५

काण्वसंहिताभाष्यसंग्रहः —आनन्दबोधभट्टोपाध्यायप्रणीतः ।
सम्पादकः-श्रीसुभद्रझा एम.ए. साहित्याचार्यः, सरस्वतीभवनाध्यक्षः । १-१६

लघुग्रन्थरत्नप्रभावलिः—

पथिकजनपातकचिन्तनस्मृतिः —श्रीमहेश्वरभट्टप्रणीता ।
सम्पादकः-श्रीव्रजवल्लभद्विवेदः । क-च
१-२१

7.2

श्रुतिनिकषः ७७

घनान्योक्तयः (कविता) —श्रीअनन्तशास्त्री वेताळः साहित्याचार्यः
उदयप्रतापक्षत्रियमहाविद्यालयाध्यापकः । ७८

शास्त्रनिबन्धः—

ऐतरेयारण्यकपर्यालोचनम् —डा० मङ्गलदेवशास्त्री एम्. ए. डी. फिल्. । ७९

मानवसृष्टितत्त्वम् —श्रीगिरिजाप्रकाशब्रह्मचारी
भारतधर्ममहामण्डलम्, काशी । ९५

कला तत्प्रयोजनञ्च —श्रीद्विजेन्द्रनाथमिश्रः साहित्याचार्यः,
का. रा. सं. म. साहित्याध्यापकः । १०३

विज्ञाननिबन्धः—

सौरपरिवारः —श्रीबलदेवमिश्रो ज्यौतिषाचार्यः
पटना म्युजियम, पटना । १०८

संस्कृतिः कला च—

भारतीयसंस्कृतेर्विनियोगः —श्रीव्रजवल्लभद्विवेदो दर्शनाचार्यः । १२१

समालोचनम्—

महाकविरश्वघोषः —भदन्तशान्तिभिक्षुः शान्तिनिकेतनस्य
पालिविभागाध्यापकः । १२७

विश्वविद्यालयेऽध्यापनविधिः —श्रीचारुदेवशास्त्री एम. ए., एम. ओ. एल्.
अम्बाला छावनी, अम्बाला । १३९
अपि नाम सेयमव्यावहारिकी ? —भट्टश्रीमथुरानाथशास्त्री, जयपुरम् । १४६
सौत्रामणीविनियोगसूत्रार्थः —व्रजवल्लभद्विवेदो दर्शनाचार्यः । १५२

सम्पादकीयम्—

भारतीयसंस्कृतिसंमेलनम् १५६
चीनभारतयोः सम्बन्धः १५७
प्राचीनभारते शल्यचिकित्सा १५८

काण्वसंहिताभाष्यसंग्रहः —आनन्दबोधभट्टोपाध्यायप्रणीतः ।
सम्पादकः–श्रीसुभद्रझा एम. ए. साहित्याचार्यः, सरस्वतीभवनाध्यक्षः । १७–४८

7.3-4

श्रुतिनिकषः १५६
सूर्योदयः (कविता) —श्रीआनन्दझा न्यायाचार्यः । १६०
ऐतरेयारण्यकपर्यालोचनम् —डा॰मङ्गलदेवशास्त्री एम॰ ए., डी. फिल्. । १६१
गृह्यकर्मसु वैदिकदेवतानां सम्बन्धः —श्रीअलखनिरञ्जनपाण्डेयः एम. ए., साहित्याचार्यः । १७४
गौतमद्वयी —श्रीआनन्दझा न्यायाचार्यः । १८५
परमाणुस्वरूपविमर्शः —श्रीकेशवद्विवेदी न्यायाचार्यः । १९५
स्फोटवादविमर्शः —श्रीरामप्रसादत्रिपाठी व्याकरणाचार्यः । २०१
भक्तिरसविवेकः —श्रीमुकुन्दशास्त्रिखिस्ते साहित्याचार्यः । २१४
महाकविरश्वघोषः —भदन्तशान्तिभिक्षुः, शान्तिनिकेतनस्थः । २२०
देवानां पराक्षप्रियत्वम् —श्री.अनन्तशास्त्रिफडके पुराणाध्यापकः । २३३
संस्कृतविश्वपरिषदो द्वितीयाधिवेशनम्—श्रीव्रजवल्लभद्विवेदो दर्शनाचार्यः । २३८
स्वागताध्यक्षभाषणम्– २५२; सभापतिभाषणम्—२५६ ।
सप्रमोपाधिवितरणोत्सवः २६४
कुलपतिभाषणम्—२७२; दीक्षान्तभाषणम्—२८२; सभापतिभाषणम्—२८६ ।
वेदे शाखाभेदः—२८७; आद्यः शाखाप्रवचनकर्ता—२८८; ससर्पयः—२८८;
अजनाभं वर्षम्—२८८ ।

सम्पादकीयम्

संस्कृतविश्वपरिषत्–२८०; नृत्यनाटकसंगीतप्रतिष्ठानम्–२९१; स्पेनदेशीया वीरबाला–२९२।

ग्रन्थाः

काण्वसंहिताभाष्यसंग्रहः (वेदः) आनन्दबोधभट्टोपाध्यायप्रणीतः। डा०सुभद्रझा–
व्रजवल्लभद्विवेदाभ्यां संपादितः। ४९–६६
प्रत्यङ्गिरासूक्तम् (पिप्पलादशाखीयम्) (वेदः) वासुदेवद्विवेदविरचितव्याख्यानसहितम्।
डा०सुभद्रझा–व्रजवल्लभद्विवेदाभ्यां संपादितम्। १–२४

8.1

भागवृत्तिसंकलनम्	—श्रीयुधिष्ठिरमीमांसकः।	१
गर्भे गुणदोषसंक्रमणविमर्शः	—श्रीरघुनाथशर्मा व्याकरणाचार्यः।	१७
बार्हस्पत्यम्	—श्रीमदनन्तशास्त्रिफडके पुराणाध्यापकः।	४१
समासवृत्तिविचारः	—श्रीकृष्णशास्त्रिमोकाटे व्याकरणाचार्यः।	४६
उत्तरप्रदेशे संस्कृतशिक्षायाः प्रगतिः	—श्रीरामनरेशमिश्रः एम० ए०, साहित्याचार्यः।	५५
विद्वद्गोष्ठ्या विशिष्टः कार्यक्रमः		५७
अन्यतमस्य कर्पूरमञ्जरीश्लोकस्य समीक्षा	—श्रीशान्तिभिक्षुः, साहित्याचार्यः।	६८
अन्यतमस्य फिट्सूत्रस्य समीक्षा	—श्रीशान्तिभिक्षुः साहित्याचार्यः।	७०
महाभाष्यपाठद्वयविमर्शः	—श्रीरामशंकरभट्टाचार्यः।	७२
ब्राह्मणारण्यकोपनिषदः	—श्रीव्रजवल्लभद्विवेदः।	७३
विश्वकथासाहित्ये पञ्चतन्त्रस्य स्थानम्	—श्रीव्रजवल्लभद्विवेदः।	७४
अष्टमवर्षप्रवेशः		७६
वेधशालानिर्माणे प्रगतिः		७७
सरस्वतीभवनग्रन्थानां बृहत्सूची		८०
संस्कृतपरीक्षाणां लोकप्रियता		८१
संस्कृतविश्वपरिषदः प्रचारकार्यम्		८१

काण्वसंहिताभाष्यसंग्रहः (वेदः) आनन्दबोधभट्टोपाध्यायप्रणीतः। डा० सुभद्रझा–
व्रजवल्लभद्विवेदाभ्यां संपादितः। ९७–१२०

प्रत्यङ्गिरासूक्तम् (पिप्पलादशाखीयम्) (वेदः) वासुदेवद्विवेदविरचितव्याख्यानसहितम् ।
डा० सुभद्रझा—व्रजवल्लभद्विवेदाभ्यां संपादितम् । २५–३२
बीजगणितावतंसः (गणितज्यौतिषम्) नारायणपण्डितविरचितः । श्रीचन्द्रभानुपाण्डेयेन ज्यौतिषाचार्येण संपादितः । १–८

8.2-3

भागवृत्तिसंकलनम्	—श्रीयुधिष्ठिरमीमांसकः ।	८३
वेदान्तावतारः	—श्रीशान्तिभिक्षुः, साहित्याचार्यः ।	१०७
साक्षिस्वरूपविचारः	—श्रीमुरलीधरमिश्रः, व्याकरणाचार्यः ।	१२३
षष्टितन्त्रम्	—श्रीमामराजदत्तः कापिलः, एम० ए० ।	१३१
राहुग्रासः	—ब्रह्मचारी गिरिजाप्रकाशः ।	१३६
नवभारते वर्णाश्रमव्यवस्था आवश्यकी न वा ?	—पण्डितराजराजेश्वरशास्त्री द्राविडः ।	१४३
हिन्दूधर्मसंहिताविमर्शः	—श्रीरघुनाथशर्मा, व्याकरणाचार्यः ।	१४७
प्राचीनपाठनिर्णयकुञ्जिका	—श्रीरामाज्ञापाण्डेयः, व्याकरणाचार्यः ।	१५६
कला तत्प्रयोजनं च	—श्रीद्विजेन्द्रनाथमिश्रः, साहित्याचार्यः ।	१६८
संस्कृतभाषायाः क्रमिको ह्रासः	—श्रीअजयमित्रशास्त्री ।	१७२
भारतशतकम् (खण्डकाव्यम्)	—श्रीमहादेवशास्त्री पाण्डेयः, साहित्याचार्यः ।	१७६
मायाजालम् (आख्यायिका)	—सौ० क्षमादेवी राव ।	१६५
न्यायनये शब्दार्थसम्बन्धविचारः	—श्रीबदरीनाथशुक्लः, न्यायाचार्यः, एम० ए० ।	२०४
शाब्दिकमते शब्दशक्तिस्वरूपम्	—श्रीभूपनारायणझा, व्याकरणाचार्यः ।	२०६

विविधम्

शून्य-निःस्वभाव-निरालम्बशब्दार्थविचारः	—श्रीजगन्नाथ उपाध्यायः, वेदान्ताचार्यः ।	२१४
वास्तवचन्द्रशृङ्गोन्नतौ स्थलविशेषद्वयविमर्शः	—श्रीमीठालाल ओझा, ज्यौतिषाचार्यः ।	२१६
कालिदासीयपद्येऽस्थानस्थपदता ?	—श्रीरघुनाथशर्मा, व्याकरणाचार्यः ।	२२१
महाभाष्यपाठविमर्शः	—श्रीरामशङ्करभट्टाचार्यः, शास्त्री ।	२२२
सिद्धान्तकौमुदीपाठविमर्शः	—श्रीरामशङ्करभट्टाचार्यः, शास्त्री ।	२२३
फिट्सूत्रसमीक्षा	—श्रीरामशङ्करभट्टाचार्यः, शास्त्री ।	२२३

देवनागरीलिपिप्रतिसंस्कारसंमेलनम् २२४

ग्रन्थाः

काण्वसंहिताभाष्यसंग्रहः (वेदः) आनन्दबोधभट्टोपाध्यायप्रणीतः । डा० सुभद्रझा-व्रजवल्लभद्विवेदाभ्यां संपादितः । १२१-१६८

बीजगणितावतंसः (गणितज्यौतिषम्) नारायणपण्डितविरचितः । श्रीचन्द्रभानुपाण्डेयेन ज्यौतिषाचार्येण संपादितः । ६-२४

8.4

भागवृत्तिसंकलनपरिशिष्टम्—श्रीयुधिष्ठिरमीमांसकः, प्राच्यविद्याप्रतिष्ठानम्, काशी । २२७

गौडपादीयं दर्शनम्—श्रीरघुनाथशर्मा, व्याकरणाचार्यः, काशी । २३४

चार्वाकदर्शनरहस्यम्—श्री.आनन्दझा, न्यायाचार्यः, काशी । २५०

लग्नस्वरूपविमर्शः—श्री.अवधबिहारी त्रिपाठी, ज्यौतिषाचार्यः, काशी । २६२

कामीयम्—श्री.अनन्तशास्त्री फडके, पुराणाध्यापकः, काशी । २६६

पाश्चात्त्यसाहित्यसिद्धान्तः—श्रीद्विजेन्द्रनाथमिश्रः, साहित्याचार्यः, काशी । २७५

मोकाटेश्रीगणपतिशर्मणां जीवनेतिवृत्तम्—श्रीमुरलीधरमिश्रः, व्याकरणाचार्यः, काशी । २८०

दीक्षान्तभाषणम्—श्रीसम्पूर्णानन्दमहाभागानाम् । २८५

कुलपतिभाषणम्—श्रीत्रिभुवनप्रसादोपाध्यायानाम् । २९२

विविधम्

राजशेखरीयकाव्यमीमांसाया रचनास्थानम्—डा० दशरथशर्मा, एम० ए०, डी० लिट्०, दिल्ली । ३०१

महीधरीयमनादिदीपविवरणम्—श्रीव्रजवल्लभद्विवेदः, दर्शनाचार्यः, काशी । ३०३

दीर्घजिह्वी—श्रीशान्तिभिक्षुशास्त्री, शान्तिनिकेतनम् । ३१०

सिद्धान्ततत्त्वविवेकीयभूभास्वरूपविमर्शः—श्रीमीठालाल ओझा, ज्यौतिषाचार्यः, काशी । ३११

सम्पादकीयम्

स्वर्गीयाः पण्डितश्रीत्रिभुवनप्रसादोपाध्यायाः ३१२

संस्कृतविश्वविद्यालयः ३१३

हस्तलेखानामुपेक्षा ३१५

स्वर्गीया पण्डिता क्षमादेवी 'राव' ३१६

काण्वसंहिताभाष्यसंग्रहः (वेदः) आनन्दबोधभट्टोपाध्यायप्रणीतः । डा० सुभद्रझा-
व्रजवल्लभद्विवेदाभ्यां संपादितः । १६६–१६२
बीजगणितावतंसः (गणितज्यौतिषम्) नारायणपण्डितविरचितः । श्रीचन्द्रभानु-
पाण्डेयेन ज्यौतिषाचार्येण संपादितः । २५–३२

9.1-2

कौषीतकिब्राह्मणपर्यालोचनम्—डा० मङ्गलदेवशास्त्री, एम०ए०, डी०फिल्० १
वैदिकच्छन्दःसंकलनम्—श्रीयुधिष्ठिरमीमांसकः, प्राच्यविद्याप्रतिष्ठानम्, काशी । १७
पाणिनीयच्छान्दससूत्रालोचनम्—श्रीरामशङ्करभट्टाचार्यः, व्याकरणाचार्यः, काशी । ४०
शब्दब्रह्मविमर्शः—श्रीकृष्णशास्त्री मोकाटे, व्याकरणाचार्यः, काशी । ५२
वादत्रयविमर्शः—श्रीरघुनाथशर्मा, व्याकरणाचार्यः, काशी । ७४
स्थविरधर्मपर्यायः—श्रीशान्तिभिक्षुशास्त्री, शान्तिनिकेतनम् । ६३
अत्र ते वर्णयिष्यामि वर्षं भारत भारतम्—डा०वासुदेवशरणोऽग्रवालः, काशी । १०८

सम्पादकीयम्

इतिकर्तव्यतानिर्देशः १२५

ग्रन्थाः

काण्वसंहिताभाष्यसंग्रहः (वेदः)—आनन्दबोधभट्टोपाध्यायप्रणीतः । डा० सुभद्रझा-
व्रजवल्लभद्विवेदाभ्यां संपादितः । १६३
बीजगणितावतंसः (गणितज्यौतिषम्)—नारायणपण्डितविरचितः । श्रीचन्द्रभानु-
पाण्डेयेन ज्यौतिषाचार्येण संपादितः । ३३–४८
सिद्धान्तचूडामणिः (सिद्धान्तज्यौतिषम्)—रङ्गनाथभट्टविरचितः । सम्पादकः—
श्रीमीठालाल ओझा, ज्यौतिषाचार्यः । १–१६

9.3-4

कौषीतकिब्राह्मणपर्यालोचनम्—डा०मङ्गलदेवशास्त्री, एम० ए०, डी० फिल्० । १२६
ऋग्वेदस्य ऋक्संख्या—श्रीयुधिष्ठिरो मीमांसकः, प्राच्यविद्याप्रतिष्ठानम्, दिल्ली । १४५
भाषा नाम का ?—श्रीको०अ०सुब्रह्मण्य-अय्यरः, एम० ए०, लक्ष्मणपुरम् । १५६
वाक्यविचारः—श्रीमुरलीधरमिश्रः, व्याकरणाचार्यः । १६५
स्फोटब्रह्मनिरूपणम्—श्रीबालकृष्णशर्मा पञ्चोली, व्याकरणाचार्यः । १६६

तर्कशास्त्रीयाऽऽत्मदृष्टिः—श्रीढुण्ढिराजशास्त्री, न्यायोपाध्यायः। १७६
ज्यौतिषे वैज्ञानिकी दृष्टिः—श्रीमीठालाल ओझा, ज्यौतिषाचार्यः। १८६
वाल्मीकिरामायणे राज्ञां शिक्षा—श्रीअलखनिरञ्जनपाण्डेयः, एम० ए०,
साहित्याचार्यः। १९६
रघुवंशे प्रकृतिवर्णनम्—श्रीजयगोपालशर्मा, एम० ए०, व्याकरणाचार्यः। २११
शुनककाव्यम्—श्रीक०वे०कृष्णमूर्त्तिशर्मा एम० ए०, पुण्यपत्तनम्। २१६
दीक्षान्तभाषणम् २२५
कुलपतिभाषणम् २३२

सम्पादकीयम्

संस्कृतोन्नायको डा०श्रीसम्पूर्णानन्दः २३६
स्वर्गीयाः श्रीकेशवद्विवेदिनः २४१

ग्रन्थाः

बीजगणितावतंसः (गणितज्यौतिषम्)—नारायणपण्डितविरचितः।
श्रीचन्द्रभानुपाण्डेयेन ज्यौतिषाचार्येण संपादितः। ४६–६४
सिद्धान्तचूडामणिः (सिद्धान्तज्यौतिषम्)—रङ्गनाथभट्टविरचितः।
सम्पादकः—श्रीमीठालाल ओझा, ज्यौतिषाचार्यः। १७–२८

10.1-4

कौषीतकिब्राह्मणपर्यालोचनम्— डा० मङ्गलदेवशास्त्री, एम० ए०, डी० फिल०। १
ऋग्वेदस्य ऋक्संख्या—श्रीयुधिष्ठिरो मीमांसकः। २९
मुक्तिस्वरूपविमर्शः—श्रीरघुनाथशर्मा, व्याकरणाचार्यः। ३९
समासशक्तिवादः—स्व० श्रीयदुनाथमिश्रः। ६१
भास्करीसमीक्षा—श्रीबदरीनाथशुक्लः, न्यायवेदान्ताचार्यः, एम० ए०। ९३
स्पन्दब्रह्मविमर्शः—श्री बटुकनाथशास्त्री खिस्ते, साहित्याचार्यः, एम० ए०। १०३
क्षणभङ्गवादः—श्रीजगन्नाथ उपाध्यायः, वेदान्तबौद्धदर्शनाचार्यः। १०९
पाणिनीयनिपातनसूत्रालोचनम्—श्रीरामशङ्करभट्टाचार्यः, व्याकरणाचार्यः। १२०
छायाघटीयन्त्रनिर्माणयुक्तिः—श्रीअवधविहारी त्रिपाठी, ज्यौतिषाचार्यः। १३१
ग्रहणकारणविचारः—श्रीगिरिजाप्रकाशो ब्रह्मचारी। १३४

रीतिविमर्शः—श्रीमुकुन्दशास्त्री खिस्ते, साहित्याचार्यः । १४५
संस्कृतकाव्येषु प्रगतिशीलित्वम्—श्रीबलदेव उपाध्यायः, एम०ए०, साहित्याचार्यः । १५१
रघुवंशे प्रकृतिवर्णनम्—श्रीजयगोपालशर्मा, एम० ए०, व्याकरणाचार्यः । १५५
कालिदासस्य प्रकृतिनिरीक्षणपरिपाटी—श्रीशिवदत्तशास्त्री । १६४
कालिदासकाव्ये नारी—श्रीप्रभुदत्तशास्त्री । १६९
श्रुतिप्रमभाष्यविमर्शः—श्रीसमापत्युपाध्यायः, व्याकरणाचार्यः, एम० एल० सी० । १७४
पापप्रायश्चित्तविमर्शः—श्रीअनन्तशास्त्री फडके, व्याकरणाचार्यः । १७७
सदाचारविमर्शः—श्रीरामचन्द्रशर्मा होसमने । १८६
दीक्षान्तभाषणम्—महामात्यश्रीक०मा०मुंशीमहोदयः । १९८
कुलपतिभाषणम्—श्रीकुबेरनाथशुक्लः, एम० ए०, व्याकरणाचार्यः । २०३
संस्कृतविश्वपरिषदश्चतुर्थमधिवेशनम्— अ० व० द्वि० । २११

विविधम्

रघुवंशे हूणाचारस्य समुल्लेखः—डा०वासुदेवशरणोऽग्रवालः, एम० ए०, डी० लिट्० । २२५
वाक्यपदीयपाठविमर्शः—श्रीरामशङ्करभट्टाचार्यः, व्याकरणाचार्यः । २३०

(तृतीयमावरणपृष्ठमवलोकनीयम्)